

IZLOŽBA ISKORAK VLADIMIRA TURINE, MUZEJ GRADA ZAGREBA, OŽUJAK – SVIBANJ 2006.

HRABRI ISKORAK U PREZENTACIJI

Vrijedna građa, literatura i bibliografija, ovom će izložbom biti istrgnuta iz zaborava, tim više što je upravo danas osjećamo više nego aktualnom, u vremenu kada za takvim polemičkim i angažiranim tekstovima možemo tek žaliti. Ova će izložba, nadam se, potaknuti i nova nastojanja oko današnjem vremenu primjerena djelovanja na stvaranju arhitektonske klime koja nam vrlo očito nedostaje

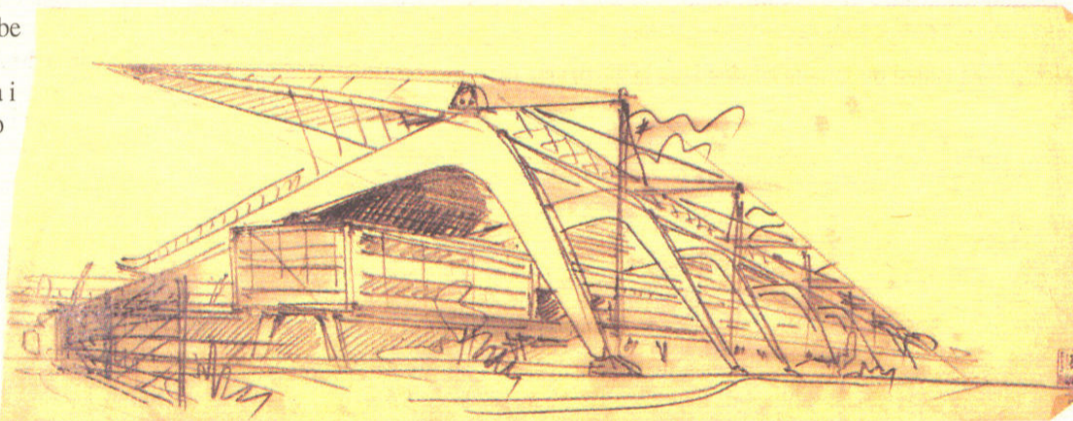

Nakon što sam pročitao katalog i vidio izložen materijal i koncept izložbe, za mene, koji sam bio Turinin đak i komu je Turina bio i ostao arhitektonski autoritet, zamisao i učinjeni napor oko izložbe posebno je hvalevrijedan. Riječ je o znatnu prinosu poznavanju Turinina opusa i posebno teorijske misli u herojsko doba borbe za humani svijet i sustav etičkih vrijednosti i autora i dijela okoline, u kojoj se o arhitekturi mislilo u cjelokupnoj kulturnoj javnosti. Takva me akcija u pozitivnom smislu vraća u vrijeme kad sam i sâm, dobrim dijelom potaknut profesorom Turinom, slično mislio i počeo slično djelovati, pisanom riječi, a poslije i arhitektonskim djelima. Ova opaska neka ostane moje prvo i najvažnije kritičko zapažanje o izložbi i publikaciji koja je prati.

Autorica izložbe i kataloga Hela Vukadin-Doronjga vrlo je zahtjevnoj temi pristupila na poseban način, provodeći svoju zamisao doslovno i uglavnom uspješno. Autorica temu razrađuje

biti istrgnuta iz zaborava, tim više što je upravo danas osjećamo više nego aktualnom, u vremenu kada za takvim polemičkim i angažiranim tekstovima možemo tek žaliti. Dakako, žaliti možemo i za kulturnom klimom herojskoga doba arhitekture. No, ova će izložba, nadam se, potaknuti i nova nastojanja oko današnjem vremenu primjerena djelovanja na stvaranju arhitektonske klime koja nam vrlo očito nedostaje.

Arhitekt Turina bio je velika, ali i složena stvaralačka osobnost. Analizirati Turinina arhitektonska djela gotovo je nemoguće bez obaziranja na njegov privatni život te niz osobnih životnih situacija i kreativnih raspoloženja. *Iskorak Vladimira Turine* ovdje je stoga vidljiv u obama segmentima, što je autorica izložbom zorno pokazala. Ipak, mislim da bismo izložbu i publikaciju morali promatrati oslobođeni, ali i s *vlastitim iskorakom* prema ustaljenim formama prezentacije. Hrabar autoričin pokušaj možda i neće u gledatelja izazvati jednolike ocjene, ali će u svakom slučaju potaknuti radoznalost o Turininoj stvaralačkoj osobnosti. No, autorica i svojim *autorskim iskorakom* slijedi zacrtanu koncepciju u tekstu publikacije razlažući bitne točke Turinina djelovanja; borbe za novu sliku arhitekture i odnosa između arhitektonskog stvaralaštva u društvu, borbe za autorsko pravo arhitekata kao kreatora naše okoline te borbe protiv epigonstva i profiterstva u redovima samih arhitekata. Svemu tome Turina pretpostavlja strogi stvaralački moral, koji najčešće ne nalazi u općoj društvenoj situaciji svoga vremena. Sve to iščitavamo u tekstu i kontekstu izloženih nacрта kao širok otvoren mozaik koji će aktivirati gledateljev i čitateljev napor da ga ispravno složiti. Sjajni nacrti, skice i krokiji arhitekta Turine, kakvih danas više u tehničkom

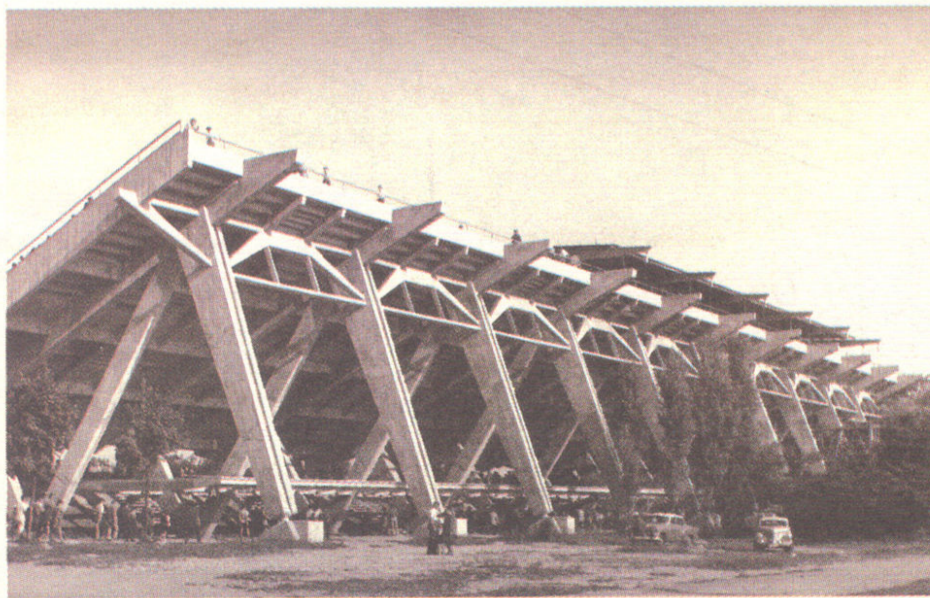

Perspektivni prikaz zapadne tribine maksimirskog stadiona

smislu ne nalazimo (računala!) otkrivat će Turinin način razmišljanja i zamišljanja prostora te crtačke vještine zavidne umjetničke vrijednosti, koje je autorica u prostoru izložbe znala istaknuti.

U katalog izložbe autorica je uvrstila i tekst arhitekta Vladimira Mattionija, koji se bavio Turinom i koji njegov rad teorijski tumači. Drugi je prilog razgovor iz 1997. s akademikom Borisom Magašem, nekadašnjim Turininim asistentom i suradnikom. Taj u katalog prikladno uvršten razgovor donosi vjernu i blisku sliku Turinine osobnosti, potvrđujući ga još jednom kao velikana naše arhitekture, ali i pokazujući opasnost od mitologiziranja, čemu je naša sredina u svojoj lijenosti vrlo naklonjena. Sve to potiče na ozbiljan rad i proučavanje Turinina djela u budućoj, nadajmo se, studijskoj i monografskoj formi.

Izložba i njezin katalog nude pak važan *iskorak* prema problemskim, ali i vječnim pitanjima arhitektonskog stvaralaštva i njegova složena života u društvu, viđena u djelu Vladimira Turine, velika i tragična stvaraoca naše kulturne zbilje polovicom dvadesetog stoljeća.

Zapadna tribina maksimirskog stadiona prije devastacije

usporedno na dvjema razinama: objavljenim autorskim tekstovima arhitekta Turine, prijevodima s francuskog te prijevodom Le Corbusierova *Modulora*, pisama prijateljima, opaskama uz citiranje više kritičkih tekstova teorijske naravi nekolicine autora i kroničara Turinina vremena te uz nekoliko fotografija iz privatnog života. Vrijedna građa, literatura i bibliografija, ovom će izložbom

Autorica Hela Vukadin-Doronjga uspješno je obavila zahtjevan i opsežan posao u istraživanju i prezentaciji neuobičajene teme.

Tomislav Premerl